

AUTORITATEA EUROPEANĂ PENTRU PROTECȚIA DATELOR

Sinteza avizului preliminar al Autorității Europene pentru Protecția Datelor privind acordul dintre Statele Unite ale Americii și Uniunea Europeană privind protecția datelor cu caracter personal în scopul prevenirii, investigării, detectării și urmăririi penale a infracțiunilor

[Textul integral al prezentului aviz poate fi consultat în limbile engleză, franceză și germană pe site-ul AEPD www.edps.europa.eu]

(2016/C 186/04)

Prezentul aviz se bazează pe obligația generală conform căreia acordurile internaționale încheiate de UE trebuie să respecte dispozițiile Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și pe respectarea drepturilor fundamentale, care constituie nucleul dreptului UE. În special, evaluarea este efectuată astfel încât să analizeze conformitatea conținutului acordului-cadru cu articolele 7, 8 și 47 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene și cu articolul 16 din TFUE ce asigură protecția datelor cu caracter personal.

SINTEZA AVIZULUI

Investigarea și urmărirea penală reprezintă un obiectiv legitim al politicii, iar cooperarea internațională ce cuprinde schimburi de informații a devenit mai importantă ca oricând. Până în prezent, UE a dus lipsă de un cadru comun robust în acest domeniu, drept pentru care nu există garanții consecvente pentru drepturile și libertățile fundamentale ale persoanelor fizice. După cum a argumentat AEPD îndelung, UE are nevoie de acorduri sustenabile pentru partajarea datelor cu caracter personal cu state terțe în scopul aplicării legii, care să fie complet compatibile cu Tratatul UE și cu Carta Drepturilor Fundamentale.

Prin urmare, salutăm și susținem activ eforturile Comisiei Europene pentru încheierea unui prim „acord-cadru” cu SUA. Acest acord internațional privind aplicarea legii urmărește să stabilească pentru prima oară protecția datelor ca bază pentru schimbul de informații. Deși recunoaștem că nu este posibilă preluarea în întregime a terminologiei și definițiilor din dreptul UE într-un acord cu un stat terț, garanțiile pentru persoanele fizice trebuie să fie clare și eficiente pentru a respecta pe deplin dreptul primar al UE.

Curtea Europeană de Justiție a afirmat în ultimii ani principiile de protecție a datelor, printre care echitatea, exactitatea și relevanța informațiilor, supravegherea independentă și drepturile individuale ale persoanelor fizice. Aceste principii sunt la fel de relevante pentru organismele publice ca pentru societățile private, indiferent de orice constatare formală privind adecvarea UE cu privire la garanțiile de protecție a datelor din statele terțe; într-adevăr, ele devin cu atât mai importante având în vedere sensibilitatea datelor necesare pentru urmărirea penală.

Prezentul aviz își propune să ofere sfaturi constructive și obiective instituțiilor UE pe măsură ce Comisia finalizează această sarcină delicată, cu ramificații largi nu numai pentru cooperarea în domeniul aplicării legislației UE-SUA, ci și pentru acordurile internaționale viitoare. „Acordul-cadru” este separat, dar trebuie luat în considerare împreună cu „Scutul de protecție” al UE-SUA recent anunțat referitor la transferul de informații cu caracter personal în mediul comercial. Ar putea fi necesare și alte considerente pentru analizarea interacțiunii dintre aceste două instrumente și reforma cadrului UE pentru protecția datelor.

Înainte ca acordul să fie trimis Parlamentului spre aprobare, încurajăm părțile să analizeze cu atenție evoluțiile semnificative ce au avut loc din septembrie anul trecut atunci când și-au exprimat intenția de a încheia acordul odată cu adoptarea Legii căilor de atac judiciare. Multe garanții deja preconizate sunt binevenite, însă ele trebuie consolidate și în lumina hotărârii *Schrems* din luna octombrie ce invalidează Decizia privind sfera de siguranță și acordul politic al UE privind reforma de protecție a datelor din luna decembrie, care reglementează transferurile și cooperarea judiciară și polițienească.

AEPD a identificat trei îmbunătățiri esențiale pe care le recomandă pentru a asigura conformitatea textului cu Carta și cu articolul 16 din tratat:

- clarificarea conform căreia toate garanțiile li se aplică tuturor persoanelor fizice, nu numai cetățenilor UE;
- asigurarea că dispozițiile privind căile de atac judiciare sunt eficiente în sensul Cartei;

— clarificarea conform căreia transferurile masive de date sensibile nu sunt autorizate.

Avizul oferă recomandări suplimentare pentru clarificarea garanțiilor preconizate prin intermediul unui document explicativ de însoțire. Rămânem la dispoziția instituțiilor pentru mai multe recomandări și dialoguri în această problemă.

I. Contextul acordului parafat

1. La 3 decembrie 2010, Consiliul a adoptat o decizie prin care Comisia era autorizată să înceapă negocierile în scopul încheierii unui acord între Uniunea Europeană (UE) și Statele Unite ale Americii (SUA) privind protecția datelor cu caracter personal, atunci când sunt transferate și prelucrate în scopul prevenirii, investigării, detectării sau urmării penale a infracțiunilor, inclusiv a actelor de terorism, în cadrul cooperării polițienești și al cooperării judiciare în materie penală (denumit în continuare „acordul”) ⁽¹⁾.
2. Negocierile dintre Comisie și SUA au început oficial la 29 martie 2011 ⁽²⁾. La 25 iunie 2014, Procurorul General al Statelor Unite ale Americii a anunțat că vor fi luate măsuri legislative pentru a pune la dispoziție căile de atac judiciare în legătură cu drepturile la viață privată în SUA pentru cetățenii UE ⁽³⁾. După câteva runde de negocieri, care s-au prelungit pe o perioadă mai mare de 4 ani, acordul a fost parafat la 8 septembrie 2015. Conform Comisiei, obiectivul constă în semnarea și încheierea oficială a acordului numai după adoptarea Legii căilor de atac judiciare în SUA ⁽⁴⁾.
3. Parlamentul European trebuie să aprobe textul parafat al acordului, iar Consiliul trebuie să îl semneze. Cât timp acest lucru nu a avut loc, iar acordul nu este semnat oficial, menționăm că negocierile pot fi redeschise cu privire la anumite puncte. În acest context, AEPD emite prezentul aviz pe baza textului acordului parafat, publicat pe site-ul Comisiei ⁽⁵⁾. Acesta este un aviz preliminar bazat pe o primă analiză a unui text juridic complex și nu aduce atingere niciunei recomandări suplimentare care urmează să fie făcută pe baza unor informații disponibile ulterior, inclusiv a evoluțiilor legislative din SUA, cum ar fi adoptarea Legii căilor de atac judiciare. AEPD a identificat trei puncte esențiale care necesită îmbunătățiri și subliniază și alte aspecte pentru care se recomandă clarificări importante. Cu aceste îmbunătățiri, acordul poate fi considerat conform cu dreptul primar al UE.

V. Concluzii

53. AEPD salută intenția de a prevedea un instrument cu caracter juridic obligatoriu care urmărește să asigure un nivel înalt de protecție a datelor pentru datele cu caracter personal transferate între UE și SUA în scopul prevenirii, investigării, detectării sau urmării penale a infracțiunilor, inclusiv a actelor de terorism.
54. Majoritatea dispozițiilor de fond ale acordului urmăresc asigurarea unei corespondențe integrale sau parțiale cu garanțiile esențiale ale dreptului la protecția datelor cu caracter personal în UE (cum ar fi drepturile persoanei vizate, supravegherea independentă și dreptul la control jurisdicțional).
55. Deși acordul nu constituie din punct de vedere tehnic o decizie de constatare a adecvării, acesta creează o prezumție generală de conformitate pentru transferurile întemeiate pe o bază juridică specifică, în cadrul acordului. Prin urmare, este crucial să se asigure că această „prezumție” este consolidată de toate garanțiile necesare în cadrul textului acordului pentru a evita orice încălcare a Cartei, în special a articolelor 7, 8 și 47.
56. Există trei îmbunătățiri esențiale pe care AEPD le recomandă pentru a asigura conformitatea textului cu Carta și cu articolul 16 din TFUE:
 1. clarificarea conform căreia toate garanțiile li se aplică tuturor persoanelor fizice, nu numai cetățenilor UE;
 2. asigurarea că dispozițiile privind căile de atac judiciare sunt eficiente în sensul Cartei;
 3. clarificarea conform căreia transferurile masive de date sensibile nu sunt autorizate.

⁽¹⁾ A se vedea MEMO 10/1661 al Comisiei Europene, publicat la 3 decembrie 2010, disponibil aici: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-1661_ro.htm

⁽²⁾ A se vedea MEMO 11/203 al Comisiei Europene, publicat la 29 martie 2011, disponibil aici: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-11-203_en.htm

⁽³⁾ A se vedea Comunicatul de presă 14-668 al Biroului Procurorului General, publicat la 25 iunie 2014, disponibil aici: <http://www.justice.gov/opa/pr/attorney-general-holder-pledges-support-legislation-provide-eu-citizens-judicial-redress>

⁽⁴⁾ A se vedea MEMO 15/5612 al Comisiei Europene, publicat la 8 septembrie 2015, disponibil aici: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5612_en.htm

⁽⁵⁾ Text disponibil aici: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/files/dp-umbrella-agreement_en.pdf

57. Mai mult decât atât, pentru asigurarea securității juridice, AEPD recomandă ca următoarele îmbunătățiri sau clarificări să fie introduse în textul acordului sau în cadrul declarațiilor explicative ce vor fi anexate la acord, sau în faza de punere în aplicare a acordului, așa cum se detaliază în prezentul aviz:
1. ca articolul 5 alineatul (3) să fie interpretat ca respectând rolul autorităților de supraveghere, astfel încât să fie conform cu articolul 8 alineatul (3) din Cartă;
 2. ca temeiurile juridice specifice pentru transferuri [articolul 5 alineatul (1)] să respecte integral garanțiile prevăzute în acord și ca, în cazul unor dispoziții contradictorii între un temei juridic specific și acord, acesta din urmă să prevaleze;
 3. ca în cazul unei protecții ineficiente pentru datele transferate autorităților la nivel de stat, măsurile relevante de la articolul 14 alineatul (2) să cuprindă, acolo unde este necesar, măsuri referitoare la datele deja partajate;
 4. ca definițiile pentru operațiuni de prelucrare și pentru date cu caracter personal (articolul 2 să fie aliniate pentru a respecta înțelesul bine stabilit al acestora conform dreptului UE; în cazul în care părțile nu aliniază complet aceste definiții, în documentele explicative ce însoțesc acordul trebuie oferită o clarificare a faptului că aplicarea celor două noțiuni nu va fi diferită, în esență, de înțelesul lor din dreptul UE;
 5. ca o listă orientativă a „condițiilor specifice” în care se efectuează transferuri masive de date [articolul 7 alineatul (3)] să poată fi inclusă în declarația explicativă;
 6. ca părțile să intenționeze să aplice dispozițiile legate de notificările de încălcare a informațiilor (articolul 10 pentru a limita cât mai mult posibil omisiunea notificărilor, pe de o parte, și pentru a evita întârzierile excesive ale notificărilor;
 7. ca dispoziția privind păstrarea datelor de la articolul 12 alineatul (1) să fie completată de precizarea „în scopul specific în care au fost transferate”, având în vedere principiul limitării scopului invocat de părți în acord;
 8. ca părțile acordului să ia în considerare intensificarea eforturilor lor pentru a se asigura că restricțiile de exercitare a dreptului de acces sunt limitate la ceea ce este indispensabil pentru a menține interesele publice enumerate și pentru a consolida obligația de transparență;
 9. ca o declarație explicativă detaliată la acord să enumere în mod specific (articolul 21):
 - autoritățile de supraveghere cu competență în această problemă și mecanismul prin care părțile să se informeze reciproc despre schimbările viitoare;
 - prerogativele efective pe care acestea le pot exercita;
 - identitatea și coordonatele punctului de contact ce vor contribui la identificarea organismului de supraveghere competent [a se vedea articolul 22 alineatul (2)].
58. În sfârșit, AEPD dorește să reamintească necesitatea ca orice interpretare, aplicare și măsură de punere în aplicare a acordului să se efectueze, în cazul unei lipse de claritate și al unui aparent conflict între dispoziții, într-un mod compatibil cu principiile constituționale ale UE, în special cu privire la articolul 16 din TFUE și cu articolele 7 și 8 din Cartă, indiferent de binevenitele îmbunătățiri care vor fi aduse în urma recomandărilor cuprinse în prezentul aviz.

Adoptat la Bruxelles, 12 februarie 2016.

Giovanni BUTTARELLI

Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor